

ЛОДКА І ХВАЛІ

гэтых пазычных вобразах, навіяных юнаку морам, калі яго здаецца, што не ўнош гуршак човен, а ён, поўны маладой энергіі працягнуў, разойдзеся бізмужню стыхію.

СВАЕЇ першай кніжкай «Я іду» Ігар Шкляроўскі заявіў, што ён паэт з добрым творчым тэмпераментам, з вострым адчуваннем гукаў і фэрбаў часу, з багатым юнацкім запалам. Разам з тым паэтычны дэбют маладога аўтара паказаў, што ён яшчэ не заўсёды ўмее ашчыдна выдаткова сваю творчую энергію, даваць ёй поўную грамадзянскую нагрук.

Шкляроўскаму не заўсёды ўдалася калейдаскалічкова структура сваіх уражанняў і адражэнняў у стыхійнай малюнкай набліжэння стыхію сваіх пачуццяў на службу думцы, скрываў якую творчую паваду эмоцыяў да турбы, якая выдараўляе святло сапраўднага паэзіі.

Натуральна было чакаць, што малады паэт у новай кнізе паспрабуе ўдалацца кінуць сваіх творчых пошукаў, пазавідаць ад таго навоства, што пераждала яго засяроджываць увагу на найбольш істотным у пазычных асаблівасцях сучаснасці. Другі зборнік І. Шкляроўскага «Лодка» сведчыць аб тым, што гэты спадзяваны шмат у чым апраўдаў. Свет, у якім выдзя чытаць паэт, прасторны для праявы рук і неспакорнага розуму. Тут вы адчуеце пэўна чыста бунтарнае палыме «в тэні багровы, каб востанне», якое распалываў Ільч у стыхію, вяс аблацц салёным ветрам ціханяцкага штурму, які гайдае рыбакіны чарны, вы заслухаецеся, як неспакорна гомоняць у родным лесе «дерева — посмертно зборы,

ванню. Але які ў іх зарад унутранай энергіі! Спачатку нават цяжка аразумець, у чым жа сакрэт эмацыянальнага ўздзеяння гэтых, здавалася, вельмі звычайных радкоў. А гэты сакрэт, мусіць, хаваецца ў дакладнай псіхалагічнай малюнкай, у тым, што ў ім вельмі трапіна схоплены душэўны стан чалавека, якому прада адкрывае свет. І тут міжволі прыходзіць думка аб тым, як важна для мастацкага твора адчуваць той пласт жыццёвай праўды, без якога самае віртуознае фармальнае вынаходніцтва — не больш як забаўная гульня.

Прыёмы адзначаць, што ў большасці выпадкаў І. Шкляроўскі ў сваёй новай кнізе ашчыдна выдзя ўжывае слоўны матэрыял, прымяняючы яго працаваць, як кажуць, з поўнай аддачай. Калі гаварыць пра творчы пошук паэта, які, відвоачна, яшчэ складваецца, нельга не заўважыць у ім схільнасці да дакументальнай накіраванасці ў адносінах з гэтым рэалізмам. Аўтар імкнецца сваёй пазычнай аб'ектыўнасцю націскаць на чытача, каб факт, які трапляе ў яго поле зроку, гаварыў, так сказаць, сам за сябе, нёс у сабе мастацкае абгрунтаванне. Зразумела, што пры такім падыходзе да рэалізму працягвае выключна дакладнасць мастацкага прыкладу, умненне спыніць увагу на найбольш характэрнай дэталі, па-

Таму чытаць, вывешы сваю пазычную «лодку» ў адкрытае мора жыцця. І Шкляроўскі дае нам пераносна, што яна даволі ўстойлівая перад напорам імклівых хваляў, што ў яе надзейнае прыстававанне длі багата ўлоў. І калі ў новады паэта трапляюць не толькі важныя рыбы, але і дробныя верхаводкі, што гэта, мусіць, тлумачыцца тым, што ў яго яшчэ недастаткова спрытнаваанасці, што ён яшчэ не авалоўва шмат імкі сакратамі прафэсійнага ўдчы.

Вядалі, не знайсці ніводнага значага паэта, які б не прысвоіў бы аднаго з найбольш характэрных радкоў бунтарнай блакітнай стыхіі. Таму маладога паэта чакала небяспека спакусы гатовым псеўдарамантычным рэалізмам, які часам накіраван на рэалізм з вершаў. Да гонару І. Шкляроўскага, ён не пайшоў па гэтым шляху. Паэт, які сам на працягу некалькіх месяцаў дзяліў з маракмі нягоды і радасці прапоўных будняў, даўрае перш за ўсё сваім непасрэдным адчуванням, сваёму розуму, вынесенаму з асабіста перажытага. І таму столькі непадробнай абаяльнасці ў

3 трыны летят. Улетелі. Вярнулі 14 стук. 2 сольца. І вшы по ступеням. Стук

Што ж, аддадзім належнае пісьменнасці аўтара, які так бойна прадманстраваў свае пазнанні ў арфметыцы. Але яго гэта мае дачыненне да паэзіі?

Трэба сказаць, што такі «матэматычны» падыход да вырашання тэмы ў паэты не выпадковы. Ён вынікае з яго асноўнага творчага прыняцця — паказваць прадмет у яго канкрэтнай непаўторнасці, у яго агульнай сутнасці. Адсюль наўмысна празаізацыя радка, адмаўленне ад слоўных упрыгожванняў, давер да самаго факта, выхаленага з шэрагу іншых зоркіх поглядаў. Таму чытаць, паэт спрабуе надаць сваім вершам графічную неспрэчнасць ітанацыі. Аднак навіта ў гэтым падкрэсленым імкненні да натуральнасці ў размове з чытачом аўтар упадае ў малернасць, у штучную артыстычнасць. Гэта асабліва прыкметна ў вершы «Аб руху лёду ў Ахціім моры». Верш пабудаваны на пералічэнні «всех видов льда», у ім аўтар адоўжывае спецыяльнай марской тэрміналогіяй («нілас» голубой, «сплінак», «лошня, том второй» і г. д.). Не даўна, што нагрукваецца чытаць тэмы лёду, аўтар замарозіў жывое пачуццё. І верш гэты ўспрымаецца як практыкаванне пазычных мускулаў, з якімі не абавязкова было знаёміць чытача.

У параўнанні з першай кніжкай І. Шкляроўскага яго «Лодка» адзначаецца большай творчай самастойнасцю. Аднак яшчэ і зараз у некаторых яго вершах выразна адчуваецца адбітак ітанацыі іншых паэтаў. Так, напрыклад, калі чытаеш радкі — «Пурга мела, с утра

Увогуле ж «Лодка» І. Шкляроўскага паказвае ўражанне доволі ўстойлівага збудавання, прыгоднага для паспяховага плавання.

І МЯ ВАСІЛЯ Андрэевіча Залатарова вельмі блізкае і дарагое музычнае грамадскасці нашай рэспублікі. Многія старонкі творчасці выдатнага кампазітара прысвечаны жыццю беларускага народа, яго барацьбе за лепшую будучыню. Такі, напрыклад, балет «Князь-вожар», напісаны ў 1949 годзе па сцэнарыі М. Клімковіча (лібрэта В. Вайнонена і М. Смірнова).

Вучаць М. Балакірава і М. Рымскага-Корсакава В. Залатароў узяў ад іх дудуючыя традыцыі рускай музычнай класікі, якія ён потым на працягу больш сарака гадоў паспяхова развіваў у саваецкай музыцы. Пра гэта сведчаць многія яго творы — сімфоніі «1905», «Чалюскіны», «Беларусь», «Мая Радзіма», опера «Дэкабрысты», названы ўжо балет і іншы.

В. Залатарова ведаюць у нашай краіне не толькі як і выдатнага твора музыкі, але і як выхавальца кампазітарскай змены. Толькі ў Беларусі прыяцуючы педагогам у кансерваторыі, ён выхавваў такіх майстроў, як А. Багатыроў, П. Падкавыраў, М. Крошнер. У яго класе займаліся У. Алоўнікаў, Л. Абеліч, Д. Лукас, С. Нісневіч, В. Яфімаў.

Сяда ў Маскве ў выдавецтве «Музыка» выйшла кніжка пра В. Залатарова, напісаная яго вучанцамі беларускай музычнай арганізацыі С. Нісневіч.

Кніжка складаецца з пяці раздзелаў: «У галы навучанія», «Маскоўскі перыяд», «Новыя творы гарызонты», «На вяршыні творчага шляху» (беларускі перыяд), «Рысы стылю». Па ёй можна меркаваць, што

Добра, на мой погляд, напісаны нарысы М. Марушкевіча «Варыянт рыбак» і «Ты — муністка». Ён умее цікава расказаць пра самае звычайнае, будзённае. На першы погляд, вельмі ўжо звычайнае жыццё ў Мары Сідарэнка, але аўтар не паверыў першаму ўражанню, і воль перад намі — цікавы, багаты характар.

Іван Федаравіч Глядзько («Варыянт рыбак») правільны шлях у жыццё знайшоў не адразу, даўрае яму ніяма, так сказаць, пабукаць. Быў час, калі ён паканіўся на лёгкае заробак — але побач знайшліся харошыя людзі, якія дапамаглі яму ў прыжыццёвае і добрае, разумнае перамаглі ў чалавеку. Пра гэта аўтар гаворыць шыра, усхвалявана.

ВІНШУЕМ З ЮБІЛЕЕМ

15 лістапада спадываецца 50 гадоў пазнаў Анатолю Іванавічу Паўлюку і Саюза пісьменнікаў БССР накіравана ў сувязі з гэтым прывітанне юбілею, у якім гаворыцца: «Дарагі Анатолю Васілевіч! Гордак вітаем Вас, нашага таварыша па літаратурнай працы, з 50-годдзем з дня Вашага нараджэння. З 30-гадовага года Вы з'явіліся ў нашай роднай Савецкай Арміі. Ваенны ўрач па прафесіі, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, удзельнік у 1938 і 1945 гадах. Вы прайшлі нелегкі жыццёвы шлях, і вельмі радасна, што сваю асноўную высякародную прафесію Вы спадываеце з літаратурнай творчасцю. Асабліва цікава ўражання выдзя матэрыялаў для Ваших мастацкіх твораў і перш за ўсё для рамана «На Далёкім Уздзе», які Вы апынулі ў выданні ў 1952 годзе. Гэты рамана аб саваецкіх ваенных лётчыках, іх гералам, іх прыжыццёвым вынаходніцтвам і чытачом. Вы правалі ісе ў ім, які ў іншых творах, зольным празаніам. Ад усёго сэрца надаем Вам, дарагі Анатолю Васілевічу, добрага здароўя, доўгіх год жыцця, новых творчых поспехаў і шчасця ў жыцці».

татацый фактаў.

А хацелася б, каб апаваданне аб жыцці таленавітага чалавека захавалася ад пачатку да канца. У гэтых адносінах значна выдзяецца раней выдзены аўтабіяграфічны нарыс самога В. Залатарова — «Успаміны пра маіх вялікіх настаўнікаў, сяброў і таварышаў». Ён напісаны на здываі думкі, чаго, на жаль, іншы раз не хапае даследчай працы С. Нісневіча.

Мне здаецца, напісаныя кніжкі маглі б быць больш удалай. Сімфонічная творчасць В. Залатарова можна прэзентаваць на разгляд у самастойным нарысе, бо яна вельмі багатая і шматгранная і мае для нас вялікае значэнне. Цікавы стыль раманаў, вакальных дудаў і твораў іншых жанраў кампазітара. Пра іх, відвома, ідзе гаворка на старонках кніжкі, але толькі ў агульных словах.

У кнізе сустракаецца і асобны недакладнасці. Так, на старонках 19—20, гаворачы аб Першай сімфоніі В. Залатарова, музыказнаўца свідрае, што кампазітар гэтым творам зрабіў паварот у бок традыцый маскоўскай школы. І гэта, маўляў, адбылася на ідэйным і меладыйным змесце сімфоніі, хоць у ёй і захаваліся многія рысы «кучкізму». А хіба «кучкізм» і маскоўская школа на чале з П. Чайкоўскім — гэта процілеглыя напрамкі, тым больш у ідэйных і меладыйных адносінах? Магчыма, С. Нісневіч мела на ўвазе нейкія прыватныя моманты, тады варта было так і пісаць.

Калі ж гаварыць цалкам пра кніжку аб В. Залатарове, дык я лічу, што гэта каштоўная даследчая праца, зробленая рукою вопытнага музыказнаўцы.

В. СІЗКО.

ЖУРАЎЛІНЫ БЕРАГ

Аляксей Пысін зачынуў пэма «Жураўліны бераг». Яна расказвае пра маласную вёску, пра шчырую працу ўлабароў, пра барацьбу за новыя адносіны паміж людзьмі. Прапануем увазе чытачоў некалькі ўрыўкаў з новай работы паэта.

Зноў жураўлі вяртаюцца ў свой край з міжконтинентальнага палёту. Прымай чыбаты, Полінея-балота, Прымай чубаты, журавіны край! Яны ў нас не бяздомныя прыблуды, Яны... ну проста нашы жураўлі, Яны прынеслі не зазімак люты, Яны нам назыві, прозвішчы далі. Пэ ўсёй зямлі вядомы Жураўліны, Над студыяю — таксама журавель, Хутчэй бжы туды, дзе лес яловы, Дзе пахне дзеразі і прэлы шмель. І можа там перо з адлівам шышмы Руюко нецярплівай скопіш ты. А штур перавы нізам, нізам, нізам, І блізка ўжо блакітныя кусты.

ГІСТОРЫЯ ПАКАЛЕННЯ

Сёння з гістарычнай аддаленасці добра відаць, што новая беларуская літаратура многім абавязана таму грамадскае жыццё сваёй ачынаю ў канцы дзесяці — пачатку дваццатага стагоддзя.

Менавіта тады Віленскі ўніверсітэт запольніла моладзь, дзяцішняя якой прайшла ў беларускіх і літоўскіх засценках. Па традыцыі яна залікала сябе да польскай шляхты, хаця польскую мову часта ведала значна горш, чым «тузішню», мясцовую гаворку. Гэтая моладзь была добра знаёма з побытам беларускага народа, з яго фальклорам. Жаданне вывясці сваю радзіму з-пад царскага прыгнёту, ад тут прыгонітва прывяло патрыятычна настроеную юнаку ў тайны студэнцкай згуртаванні філамафаў і філарэгаў, «спрамянішчы» і філадельфістаў. А потым — турмы, выгнанне, эміграцыя.

Пакаленне філамафаў пакінула глыбокі след у славянскай літаратуры. Яно дало чалавечы Мішквіча. Але не толькі яго. Будуча паэта акружалі ў юнацтве сябры і аднадумцы. Польшча з ім яна амагалі з мёртвамі канонамі псеўдакласіцызму, за новы, рамантычны напрамак у польскай літаратуры, за народнасці і грамадзянскае актыўнасці мастацкага слова. Яны збіралі і даследавалі скарбы беларускага фальклору, выкарыстоўвалі яго эстэтычны і эстэтычны адбіткі ў сваёй арыгінальнай творчасці. Адсюль ад перакладу беларускіх песень і наслідаванняў ім, — толькі адзін крок да творчасці на беларускай мове. І гэты крок зрабіў блізка сябра Адама Мішквіча Ян Чацот. Ужо ў віленскі перыяд ён пісаў па-беларуску вершы і імяніныя вішаванні. І калі б не так шчыры прыжурны прыгнёт, калі б існавалі пэўныя традыцыі, у сваіх спробах і намаганнях Чацот, пэўна, не быў бы адзінокай. Беларусізмамі густа пераплітаюцца і баллады выхаванца Мінскай гімназіі Тамаша Зана, і вершы Іупрыя Петрашкевіча, Аляксандра Ходзькі. Ды і ў творчасці самога Адама Мішквіча даследчыкі знаходзіць багата і беларусізмаў, і прыкладу творчага асыміляцыя багатацкі беларускага фальклору.

Як бачым, станаўленне новай беларускай літаратуры тесна звязана з творчай дзейнасцю таго пакалення мясцовай моладзі, якое ўвайшло ў гісторыю пад назвай філамафаў. А між тым у нашым літаратурнаствале да крыўднага мала і супярэчлівае сказана пра ізаляцыю гэтага пакалення, пра яго нелегальную дзейнасці і творчае аблічча. Якія супярэчлівыя характарыстыкі даваліся, напрыклад, Яну Чацоту! Аліны бачылі ў ім нарадалюбца, змагаара, другія — ледзь не рэакцыянера, які заклікаў да класі-

цызму. Беларусізмамі густа пераплітаюцца і баллады выхаванца Мінскай гімназіі Тамаша Зана, і вершы Іупрыя Петрашкевіча, Аляксандра Ходзькі. Ды і ў творчасці самога Адама Мішквіча даследчыкі знаходзіць багата і беларусізмаў, і прыкладу творчага асыміляцыя багатацкі беларускага фальклору.

Аляксей Пысін зачынуў пэма «Жураўліны бераг». Яна расказвае пра маласную вёску, пра шчырую працу ўлабароў, пра барацьбу за новыя адносіны паміж людзьмі. Прапануем увазе чытачоў некалькі ўрыўкаў з новай работы паэта.

Спачатку толькі гул і шаласценне, І грывіне паднявацца сцяна, І спыніць Сож на нейкае імгненне, Воду наўзбоч распыліць вёска да дна.

Славуца пушыа дубам, вёска — клубам. Пад буслам, пад сасною новы дом. Адалі моладзі—быў проста зрубам, І зруб напоўніўся цалом, святлом Абшчым. Зіхатліва пабелка Шпіталёны беліны і чысціны. Са сціны вое філіямом елка.

А сцяна — ад сцяны і да сцяны— З дужыных светлых дошак, як калыска Пад белым полагам—на два бекі: Калыска арэлье—ды ўжо вечар блізка, І ён распусне павет трапаліці. Дзівонная ухажа—спеў бяляя, А хлопцы трынаццаць ракатаным труб. О, як размыштыя намалывана Над ганкам шыльда «Журавельскі клуб».

Прычці пад новай шыльдай Папльцеўцаў: Касця літар, які журавы, Падскокаюць, выкідаюць каленцы І пемнамоць танец баравы. Круці сыходзіцца і раздвоіцца... Круці спынаюцца... Літары ва ўпор У вочы Папльцеўцаў смяюцца,— І вейкі ён, збіжаныя, працёр, Ужо дванаццаць год у Міраволлі, Сяле суседнім, носіць цёплы ключ Ад калыска сьцяна. І ў гэтай ролі Не ведае калодзінаў і круч. Есць зона абслугованая. Есць карта: Сем вёсак, 1000 і 2 двары. У клубе зьявіне пуг бярэда, На ім пасуцца беляшы шеры. Замерлі побач шахматныя коні, Пад каплямі — клетчатны перлет. Не, іх не возьмеш ярасцо пагоні,

Патрабны воля, мудрасці і імзат. А Папльцеўцаў—без такіх паводлаў, І каб не ведаць горацы нядаў, Ахвотней да більярда педыходаў І кій у бой пускаяў:

шары наўскан Зарплаты лішняе не беруць, Не спраць сам вады—дапамажам, Не хоча—дык відаць адно—гультай.— І Папльцеўцаў з выклікам варожым: І ты спой таіх, Духоўскі, не кідай.

нікому не паремгчыні. Палаюць граматы у клубнай залі. У сасновыя рамкі пад дзеразой: Даўно яму Духоўскі за васаля І плочіць — самадзёнаю сваёй. Люба ўрачысцтва да Духоўскі! Люба агрэд: вядзе дзярок ён, І канцэртм папулярным—ва ўсё вёскі, І сэнсатны клуб заініць на ўсё раён.

Сустраў Духоўскага з журбой і крыўдае: —Алесь Патрэвіч, дарагі, павер — Нам трэба зводно... —Пад гэтай шыльдай Усоды будзем выступаць цяпер!— Таго не чакаў: васаля адбіўся, Служыў слухамі ён... І стаў чушы, З настайкам захадзіла скапіўся Нібы на непаздзенай мюжы.

—Тэкім узгадні і хто табе дазволіў Таку шыльду дэрака малавцаў? Тая—не шконе шыльда. Немаволі. Есць клуб адзіны—сэльскі: ў ім славаці і спяваці.

А хто пэе не з намі—той жа спяваці. За самазавства ты б адказаць мог...

Сказаў Духоўскі:—Не паказвай дурасці Яшчэ сказы Духоўскі—Дзмагог. Наш клуб—заканароджаны, грамадскі, Добравольна я прыняў ключы Загадчыка, І клопат, абавязкі, Зарплаты лішняе не беруць, Не спраць сам вады—дапамажам, Не хоча—дык відаць адно—гультай.— І Папльцеўцаў з выклікам варожым: І ты спой таіх, Духоўскі, не кідай.

Адаманіў сцішыны час вязыры, Выходзіць людзі з кожнага двара. Распяць насцеж клуб. Туды на даверы Глядзіць з мюльвай прасьба дзятвара, Дзятвара ў зале не шукай услона, І хто зваў—пастой біслатна так. Паехала на два бекі заслона, Увага—пачынаецца спектакль.

Рыліць паром сасновы пад вазамі, І ты кветкі, што явасной цілі, Павілі на лесе (лесе—з вусамі), З вадю быстраецячэй палпылі. Цыане гулі Сож пад берагамі, Раскляны жорнамі віроу. Шкаці ўзімаюць сетку над лугамі, Лісець лесе пад подыхам вятроу. Бярэмамі—сухая пазалота, Звоніць бланіт у зрэдзіжым геллі. І—падымаюць Полінея-балота На пругкіх крылах.

—Мама, жураўлі!

ДЛЯ МАЕ НАРОДАМ

У 11-м номері часопіса «Культура і мистецтво» старіні Дзяржаўнага намістара Савета Міністраў ССРСР па кінематографіі А. Раманаў «Любімы народам». АДН прапануе яго ўвазе чытачоў.

Кожны раз, калі саветкія кінематографісты сустракаюцца з дзеячамі замежнай кінематографіі, яны чуць усхваляваны разважанні аб крызісе кінематографіі, як масавага відэа, аб прыжметным, а сям-там проста катастрафічным скарачэнні навадвання кіназатраў, аб закрыцці кіназатраў, аб іх перабудове пад гаражы або ў залы для гульняў і танцаў.

У наўвясенні вліцкі кантраст паміж станаўшым у галіне кінематографіі і кінафікаі, якое існуе ў нашай краіне, і станаўшым у заходніх краінах. У нас ёсць толькі не скарачаюцца, але існуюць павольнае выпуск карцін, не толькі не згортаюцца, але існуюць расце сетка кіназатраў і кінаўстаноўка. Як вядома, за першае паўгоддзе 1964 года колькасць кінаўстаноўкаў у ССРСР павялічылася на тры тысячы і складае цяпер звыш 134 тысячы, а колькасць навадванняў кіно за паўгоддзе павялічылася два мільярды. Імяна гэтыя дзельныя былі ў лаве стварэння Цэнтральнага статыстычнага ўпраўлення ў вясення першага паўгоддзя 1964 года. Да гэтага тэрма дадала, што ў першым паўгоддзі па ўсім Саюзе мы мелі на 172 мільёны навадванняў кіно больш, чым у першым паўгоддзі 1963 года.

У 1963—1970 гады будзе пабудавана каля дзвюх тысяч новых гарадскіх кіназатраў з шырокім экранам і стэрэафонічным гукавым апаратам; у будынку гарадскіх і прамысловых цэнтрах будзе будавана пераважна кінаафармаваныя кіназатраў. У бліжэйшым і наступным гадах толькі ў Маскве будзе пабудавана 30 новых буйных кіназатраў.

Пад канец 1965 года ў нас будзе каля 15—18 тысяч кінаўстаноўкаў больш, чым прадуцтваваліся ў кантралюемых краінах, і зацверджаных XXI з'ездам КПСС. Матэрыялы, што такія разніжкі кінаўстаноўкаў дазваляюць кінематографістам павялічыць колькасць кіназатраў да пачатку 1970 года да 5,1 мільярда чалавек.

Гэта — добрая, раздана перспектыва, якая адрознівае майстэрства саветкія кіно і націхнуць іх на новыя творчыя ішкі.

Якія ж працэсы адбываюцца ў нас у сферы творчасці, у творчых адзіначках, на кіназатраў?

Мінула год боў для саветкія кінематографістаў годам вліцкай і напружанай працы над удасканальваннем тэматкі, вымцаванням фільмаў і павышэннем іх змяня-мастакіх якасцей.

Пры гэтым цэнтр пярэдня быў перацесены на ўвабленне ў кіназатраў шырока тэмы сучаснай саветкія рэчаіснасці, на стварэнне

Аляксей РАМАНАЎ, старшыня Дзяржаўнага намістара Савета Міністраў ССРСР па кінематографіі

карцін, прысвечаных барабце нашага народа за перамогу камуністычных ідэалаў міру і прагрэсу. Створаныя лэтыя на кіназатраўных краінах фільмы «Атлімі-стычная трагедыя», «Жыццё і мёртвыя», «Шпіцы», «Усё застаецца людзям», «Родная кроў», «Сіні сытак», «Сказ аб машы», «Белы караван», «Жыццё такі хлопцы», «Калі ласка!» і некаторыя іншыя сведчаць аб развіцці і ўдасканаленні дзеячым саветкія кіно лепшых традыцый саветкія кінематографічнай школы, аб вліцкіх магчымасцях творчых калектываў саветкія кінематографістаў. Многія з гэтых твораў мы маем права называць сапраўды наватарскімі, многія іх вобразы — сапраўды чужбымі. Здымаў і захапляў ўважліва створаны народнымі мастацтвам ССРСР Мікалай Чаркасаў у фільме «Усё застаецца людзям» натхненны, мудры і горды вобраз акадэміка Дзюнава. Вобраз непахіснага, мужнага военачальніка, разумянага камандзіра — генерала Сяргія Панава ў фільме «Жыццё і мёртвыя» выдатны акцёр Аляксей Панава; у кожным яго паглядзе і жесте трымае за лёс Радзімы, неадольная воля, бясстраша. А вобраз малалета вучонага фізіка Гусева, створаны ў фільме «Дзеці дзеі аднаго года» заслужаным актёрам РСФСР Аляксеем Баталавым — як ярка адлюстраваны ў ім шчырае, высакароднасць, смеласць і настойлівасць у дасягненні паставленай мэты, усё тая якасці, якія выхаваны ў саветкія моладзі нашай ленынскай партыі. А вобраз кахаючай жанчыны і клантлівай маці, усоблены ў фільме «Родная кроў» таленавітай артысткай Віяй Артане — як глыбока хваляючы і гледачоў, якія выскока пацуюць іх пералае! Ва ўсіх гэтых яркіх, хваляючых вобразах усоблены наш саветкія дзеці, саветкія дзеці мыслення і дзеяння, усоблены пры гэтым свет — свет новай, саветкія і сацыялістычнай. Ці не таму так ярка адчуваецца папярэдняе лепшых саветкія кінематографістаў перавагі мастацтва сацыялістычнага рэалізму перад любымі мошымі псыхямі будаўніцкага кінематографіа.

У 1963 годзе ўсім саветкія кіназатраўным было выпушчана 102 мастацкія і 33 понаметражныя навукова-папулярныя і хронікальна-дакументальныя фільмы. Майстры кароткаметражнага фільма стварылі 727 карцін.

У бліжэйшым 1964 годзе са спеціальных студый выйдуць, вліцкі 107 мастацкіх фільмаў і звыш 740 кароткаметражных. Звыш паловы карцін, якія выйдуць у 1964 годзе, прысвечана сучаснай саветкія тэме. Такія карціны: «Старшыня», якую заканчвае рэ-

жысёр А. Салтыкоў, «Святло далёкай зоркі» (рэжысёр І. Пыр'еў), «Сумка, поўная сэрца» (рэжысёр А. Букчэўскі). Высокім малым якасцям саветкія людзей будучы прысвечаны карціны: «Жылі-былі стары са старою», працу над якой заканчвае рэжысёр Р. Чухрай, і «Захараваная Дзясна», якую ставіць па сцэнарыі А. Даўжэнікі рэжысёр Ю. Сонцава.

Каля двух дзсяткаў мастацкіх кінафільмаў будзе прысвечана гісторыка-рэвалюцыйным тэмам. Сярод іх: «Мы, рускі народ» (рэжысёр В. Строева), «Ленін у Пароніа» (рэжысёр С. Юткіч), «Зап'яў» (рэжысёр Ю. Вышыньскі), «Карл Маркс» (рэжысёр Р. Рашал). Рад карцін будзе прысвечаны станаўленню Саветкія ўлады ў саюзных рэспубліках.

Будзе прадоўжана экранізацыя класічных твораў рускай і сусветнай літаратуры. У 1965—1966 гадах рэжысёр С. Бандарчук завершыць работы над шырокафармаватнай кінакарцінай «Вайна і мір» (у чатырох серыях). На экраны краіны ўжо выйшаў пудоўны фільм Г. Козінцава «Гамлет». Рэжысёр С. Раскоўкі ставіць фільм па апавесці М. Ю. Лермантава «Тамань» і «Эбля». Рэжысёр В. Басуў экранізуе пудожніцка «Мавеліу».

Памыраецца ўдзел саветкія кінематографіі ў сумесных з замежнымі фірмамі пастаючых мастацкіх фільмаў. Завершыны стварэнне кіноапаратаў і апаратаў паказанняў ў Маскве і Рыме саветкія-італьянскіх фільмаў «Яны ішлі на Усход» (рэжысёр Д. Санці), «Закончаны зымкі фільма «Я-Куба!» (рэжысёр М. Калатозаў). 24 ліпеня ў г. Сант-Ягад-Куба адбылася яго ўрачыстая прэм'ера. Саветкія і польскія кінематографісты сумесна працягваюць над фільмам «Ленін у Пароніа», саветкія і нямецкія — над фільмам «Карл Маркс». Гуду падрыхтоўчыя работы да стварэння першага саветкія-амерыканскага фільма «Сустрэча на далёкім мэрдыяне» (па аднайменнаму рамана Мічэла Уілсанна).

Шмат цікавага абмяжоўвае майстры саветкія дакументальнага і навукова — папулярнага кіно. Працягваецца работа над шматсерыйнымі і мастацка — дакументальнымі фільмамі — «Уладзімір Ільіч Ленін» (рэжысёр Л. Крысіч), «Кіназатраў аб Партыі» (рэжысёр І. Капалін), «Кіназатраў аб Вялікай Айчыннай вайне» (рэжысёр Р. Карзіч) і іншымі фільмамі, прысвечанымі нашаму народу і нашай саветкія Радзіме.

Які і летась, работнікі нашай кінематографіі настойліва асвайвалі новыя, сучасныя формы кінематографіа. У 1965 годзе мы збіраемся выпусціць не менш 40

шырокаэкраннага фільмаў, а ў 1970 годзе — звыш 60. Што ж да тымчы 70-міліметровых, шырокафармаватных кінафільмаў, дык у наступным годзе мы выпусцім вошсем такіх карцін, а ў 1970 годзе — не менш 25. Калорныя фільмаў будзе выпушчана — адзаселна — 68 і 90.

Такі выпуск кінафільмаў упайне забяспечыць патрэбу нашай кінасеткі, бо апроч кінафільмаў айчыннай вытворчасці, мы мяркуюем штогод выпусціць на экраны краіны не менш 50—60 найбольш цікавых і значных па тэме замежных, пераважна сацыялістычных краін.

Гэта значыць, што і далей мы будзем актыўна ўдзельнічаць у сусветным абмене кінематографічнымі каштоўнасцямі. Цяпер саветкія карціны глядзяць гледачы больш чым ста краін свету.

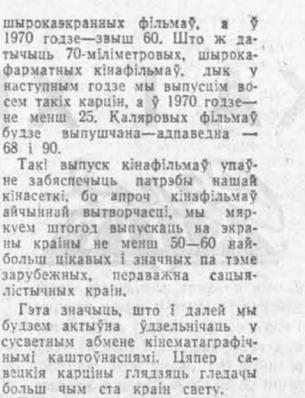
Планами культурнага супрацоўніцтва ССРСР з замежнымі дзяржавамі прадуцтваюцца, што да канца 1964 года фестывалі, тыдні і прэм'еры саветкія кіназатраў адбудуцца ў Балгарыі, Венгрыі, ГДР, Румыніі, Польшчы, Югаславіі, Чэхаславакіі, Манголіі, Францыі, Англіі, ФРГ, ЗША, Бельгіі, Галандыі, Люксембургу, Філіпін, Эфіопіі, Суацыі, Алжыры, Бірме, Японіі і іншых краінах. Аматыры кінамастатства гэтых дзяржаў пазнаёмыя з новымі саветкія мастацкімі фільмамі, а таксама з фільмамі выпуску мінулых гадоў.

У праграме замежных кінафільмаў, тыднёў і прэм'ер уключаюцца дакументальныя і навукова-папулярныя стужкі, якія раскаваюць пра дасягненні саветкія людзей у галіне навукі, тэхнікі, будаўніцтва, культуры і мастацтва.

Так любімае народам мастацтва кіно, якое ўл. І. Ленін ахарактарызаваў як самае масавае і самае важнае з усіх мастацтваў, адгравіравае ўсё больш важнае і адказнае ролі ў палітычным і эстэтычным выхаванні саветкія людзей, у фарміраванні іх светапогляду і іх высокіх маральных якасцей. Далей за межы нашай Радзімы нясе ішо хваляючы праўду аб рэвалюцыйным пераўтварэнні жыцця, аб новым сацыялістычным свеце, аб саветкія чалавеку — будаўніку камунізму.

Уважліва абмяжоўвае майстры саветкія дакументальнага і навукова — папулярнага кіно. Працягваецца работа над шматсерыйнымі і мастацка — дакументальнымі фільмамі — «Уладзімір Ільіч Ленін» (рэжысёр Л. Крысіч), «Кіназатраў аб Партыі» (рэжысёр І. Капалін), «Кіназатраў аб Вялікай Айчыннай вайне» (рэжысёр Р. Карзіч) і іншымі фільмамі, прысвечанымі нашаму народу і нашай саветкія Радзіме.

Які і летась, работнікі нашай кінематографіі настойліва асвайвалі новыя, сучасныя формы кінематографіа. У 1965 годзе мы збіраемся выпусціць не менш 40

Фота З. Шадурына.

Гэтыя забавныя скульптурныя зрабы чалавек, які нечым нагадвае мастацкага доктара А.А.А.А.

Петр Канта і іншыя вліцкія скульптары шмат гадоў працавалі на стаяніку Цяпер ён на пенсіі і на занаў пасадзіў пазаштатнага доктара ў час вайны ў сваім родным горадзе Валюшыне. У цэнтры галоўнага ўваблення скульптура намянуаўа работы Скярніна. А гата група ўстаюблема каля дзідчага корпусу бальніцы.

Вольфганг БОРХЕРТ

Вольфганг Борхерт — асававалы заходнегерманскі антымілітарысцкі літаратурны прыяўч каторыма, пакульнае жыццё. Зыходзіць з час вайны ў гітлераўскай арміі, быў абнававаны ў антыфашысцкай дзейнасці і прыгавораны да пакарання смерцю, яно было заменена адпраўкай на перадавую. Цікава паранены Борхерт вярнуўся дадому, але неўзабаве быў зноў арыштаваны. Пасля выхаду з турмы да самай смерці вёў напачатковае жыццё. Творчасць яго насяля антымілітарысцкі характар, аб чым сведчаць і гэтыя «Апаваданы з хрэстаматыі».

Сонца свіціла на кветкі, і на паперу.

Усе ўжо маюць швейныя машыны, радыёпрыёмнікі, халадзільнікі і тэлефоны.

— Чым будзем займацца цяпер? — спытаў уласнік завада.

— Бомбамі, — сказаў вынаходца.

— Вайной, — сказаў генерал.

— Ну, што ж, — сказаў уласнік завада, — калі нічим іншым нельга...

Чалавек у белым халатце запісаў на паперы лічы. Побач з ім ён вывадіў маленькія прыгожыя літары.

Потым ён зноў свой белы халат і цэную гадзіну ваяваў з кветкамі, што стаялі на падаконніку. Заўважыўшы, што адна расліна завяла, чалавек расхваліўся, заплакаў.

А на паперы стаялі лічы. Яны гаварылі аб тым, што дастакова паловы грама аднаго рэчыва, каб за дзве гадзіны знішчыць тысячу чалавек.

Танцуюць дзяткі з ансамблем «Нёман».

Фота С. АНАНІ.

«ТЕАТР» № 11

Важная праблема ўзаімаакоў артыкулаў, надрукаваная ў адзінаццатым нумары часопіса «Тэатр».

У рэдакцыйным артыкуле «Да новых поспехаў?» ставіцца пытанне: «Чым цікавыя, саветкія тэатр, што дазваляе нашаму тэатральнаму мастацтву стаць неад'ямнай часткай духоўнай культуры?»

Аб садружнасці і прафесіянальнасці і народных сямейных тэатраў раскавае ў сваім артыкуле П. Герца.

Шмат матэрыялаў у нумары аб замержым тэатры. Адначасна артыкул П. Мірнова аб гастролях у Маскве «Камедзі Франца», іпіраўч з Марлен Дзітрых, нарэспандэнт з многіх стаціц свету.

Публікуецца творчыя сказы тэатраў Беларускай, Узбекістана, Казахстана, Грузыі, Азербайджана, Літвы і Малдавіі.

Шмат матэрыялаў у нумары аб замержым тэатры. Адначасна артыкул П. Мірнова аб гастролях у Маскве «Камедзі Франца», іпіраўч з Марлен Дзітрых, нарэспандэнт з многіх стаціц свету.

Публікуецца творчыя сказы тэатраў Беларускай, Узбекістана, Казахстана, Грузыі, Азербайджана, Літвы і Малдавіі.

Шмат матэрыялаў у нумары аб замержым тэатры. Адначасна артыкул П. Мірнова аб гастролях у Маскве «Камедзі Франца», іпіраўч з Марлен Дзітрых, нарэспандэнт з многіх стаціц свету.

Публікуецца творчыя сказы тэатраў Беларускай, Узбекістана, Казахстана, Грузыі, Азербайджана, Літвы і Малдавіі.

Шмат матэрыялаў у нумары аб замержым тэатры. Адначасна артыкул П. Мірнова аб гастролях у Маскве «Камедзі Франца», іпіраўч з Марлен Дзітрых, нарэспандэнт з многіх стаціц свету.

Публікуецца творчыя сказы тэатраў Беларускай, Узбекістана, Казахстана, Грузыі, Азербайджана, Літвы і Малдавіі.

Шмат матэрыялаў у нумары аб замержым тэатры. Адначасна артыкул П. Мірнова аб гастролях у Маскве «Камедзі Франца», іпіраўч з Марлен Дзітрых, нарэспандэнт з многіх стаціц свету.

Публікуецца творчыя сказы тэатраў Беларускай, Узбекістана, Казахстана, Грузыі, Азербайджана, Літвы і Малдавіі.

Шмат матэрыялаў у нумары аб замержым тэатры. Адначасна артыкул П. Мірнова аб гастролях у Маскве «Камедзі Франца», іпіраўч з Марлен Дзітрых, нарэспандэнт з многіх стаціц свету.

Публікуецца творчыя сказы тэатраў Беларускай, Узбекістана, Казахстана, Грузыі, Азербайджана, Літвы і Малдавіі.

Шмат матэрыялаў у нумары аб замержым тэатры. Адначасна артыкул П. Мірнова аб гастролях у Маскве «Камедзі Франца», іпіраўч з Марлен Дзітрых, нарэспандэнт з многіх стаціц свету.

Публікуецца творчыя сказы тэатраў Беларускай, Узбекістана, Казахстана, Грузыі, Азербайджана, Літвы і Малдавіі.

Шмат матэрыялаў у нумары аб замержым тэатры. Адначасна артыкул П. Мірнова аб гастролях у Маскве «Камедзі Франца», іпіраўч з Марлен Дзітрых, нарэспандэнт з многіх стаціц свету.

Публікуецца творчыя сказы тэатраў Беларускай, Узбекістана, Казахстана, Грузыі, Азербайджана, Літвы і Малдавіі.

Шмат матэрыялаў у нумары аб замержым тэатры. Адначасна артыкул П. Мірнова аб гастролях у Маскве «Камедзі Франца», іпіраўч з Марлен Дзітрых, нарэспандэнт з многіх стаціц свету.

ПЕРШАЯ НАСТАЎНІЦКАЯ СЕМІНАРЫЯ

Мінары паслалі тэлеграму цару. Яго вліцкія ў адказ прыслаў... абра.

Інгледзкія на нацыянальны ўлік, вырасталая малаяя руць. Схваляваны ішчыныя гісторыі свайго народа, адной творчасці. Так над іраўніцтвам П. Гільтэбранта сямейнасці па ўсёй Беларусі, асабліва ў Заходняй, сабралі многа тавоень.

Уважліва абмяжоўвае майстры саветкія дакументальнага і навукова — папулярнага кіно. Працягваецца работа над шматсерыйнымі і мастацка — дакументальнымі фільмамі — «Уладзімір Ільіч Ленін» (рэжысёр Л. Крысіч), «Кіназатраў аб Партыі» (рэжысёр І. Капалін), «Кіназатраў аб Вялікай Айчыннай вайне» (рэжысёр Р. Карзіч) і іншымі фільмамі, прысвечанымі нашаму народу і нашай саветкія Радзіме.

Які і летась, работнікі нашай кінематографіі настойліва асвайвалі новыя, сучасныя формы кінематографіа. У 1965 годзе мы збіраемся выпусціць не менш 40

шырокаэкраннага фільмаў, а ў 1970 годзе — звыш 60. Што ж да тымчы 70-міліметровых, шырокафармаватных кінафільмаў, дык у наступным годзе мы выпусцім вошсем такіх карцін, а ў 1970 годзе — не менш 25. Калорныя фільмаў будзе выпушчана — адзаселна — 68 і 90.

Такі выпуск кінафільмаў упайне забяспечыць патрэбу нашай кінасеткі, бо апроч кінафільмаў айчыннай вытворчасці, мы мяркуюем штогод выпусціць на экраны краіны не менш 50—60 найбольш цікавых і значных па тэме замежных, пераважна сацыялістычных краін.

Гэта значыць, што і далей мы будзем актыўна ўдзельнічаць у сусветным абмене кінематографічнымі каштоўнасцямі. Цяпер саветкія карціны глядзяць гледачы больш чым ста краін свету.

Планами культурнага супрацоўніцтва ССРСР з замежнымі дзяржавамі прадуцтваюцца, што да канца 1964 года фестывалі, тыдні і прэм'еры саветкія кіназатраў адбудуцца ў Балгарыі, Венгрыі, ГДР, Румыніі, Польшчы, Югаславіі, Чэхаславакіі, Манголіі, Францыі, Англіі, ФРГ, ЗША, Бельгіі, Галандыі, Люксембургу, Філіпін, Эфіопіі, Суацыі, Алжыры, Бірме, Японіі і іншых краінах. Аматыры кінамастатства гэтых дзяржаў пазнаёмыя з новымі саветкія мастацкімі фільмамі, а таксама з фільмамі выпуску мінулых гадоў.

У праграме замежных кінафільмаў, тыднёў і прэм'ер уключаюцца дакументальныя і навукова-папулярныя стужкі, якія раскаваюць пра дасягненні саветкія людзей у галіне навукі, тэхнікі, будаўніцтва, культуры і мастацтва.

Так любімае народам мастацтва кіно, якое ўл. І. Ленін ахарактарызаваў як самае масавае і самае важнае з усіх мастацтваў, адгравіравае ўсё больш важнае і адказнае ролі ў палітычным і эстэтычным выхаванні саветкія людзей, у фарміраванні іх светапогляду і іх высокіх маральных якасцей. Далей за межы нашай Радзімы нясе ішо хваляючы праўду аб рэвалюцыйным пераўтварэнні жыцця, аб новым сацыялістычным свеце, аб саветкія чалавеку — будаўніку камунізму.

Уважліва абмяжоўвае майстры саветкія дакументальнага і навукова — папулярнага кіно. Працягваецца работа над шматсерыйнымі і мастацка — дакументальнымі фільмамі — «Уладзімір Ільіч Ленін» (рэжысёр Л. Крысіч), «Кіназатраў аб Партыі» (рэжысёр І. Капалін), «Кіназатраў аб Вялікай Айчыннай вайне» (рэжысёр Р. Карзіч) і іншымі фільмамі, прысвечанымі нашаму народу і нашай саветкія Радзіме.

Які і летась, работнікі нашай кінематографіі настойліва асвайвалі новыя, сучасныя формы кінематографіа. У 1965 годзе мы збіраемся выпусціць не менш 40

шырокаэкраннага фільмаў, а ў 1970 годзе — звыш 60. Што ж да тымчы 70-міліметровых, шырокафармаватных кінафільмаў, дык у наступным годзе мы выпусцім вошсем такіх карцін, а ў 1970 годзе — не менш 25. Калорныя фільмаў будзе выпушчана — адзаселна — 68 і 90.

Такі выпуск кінафільмаў упайне забяспечыць патрэбу нашай кінасеткі, бо апроч кінафільмаў айчыннай вытворчасці, мы мяркуюем штогод выпусціць на экраны краіны не менш 50—60 найбольш цікавых і значных па тэме замежных, пераважна сацыялістычных краін.

Гэта значыць, што і далей мы будзем актыўна ўдзельнічаць у сусветным абмене кінематографічнымі каштоўнасцямі. Цяпер саветкія карціны глядзяць гледачы больш чым ста краін свету.

Планами культурнага супрацоўніцтва ССРСР з замежнымі дзяржавамі прадуцтваюцца, што да канца 1964 года фестывалі, тыдні і прэм'еры саветкія кіназатраў адбудуцца ў Балгарыі, Венгрыі, ГДР, Румыніі, Польшчы, Югаславіі, Чэхаславакіі, Манголіі, Францыі, Англіі, ФРГ, ЗША, Бельгіі, Галандыі, Люксембургу, Філіпін, Эфіопіі, Суацыі, Алжыры, Бірме, Японіі і іншых краінах. Аматыры кінамастатства гэтых дзяржаў пазнаёмыя з новымі саветкія мастацкімі фільмамі, а таксама з фільмамі выпуску мінулых гадоў.

У праграме замежных кінафільмаў, тыднёў і прэм'ер уключаюцца дакументальныя і навукова-папулярныя стужкі, якія раскаваюць пра дасягненні саветкія людзей у галіне навукі, тэхнікі, будаўніцтва, культуры і мастацтва.

Так любімае народам мастацтва кіно, якое ўл. І. Ленін ахарактарызаваў як самае масавае і самае важнае з усіх мастацтваў, адгравіравае ўсё больш важнае і адказнае ролі ў палітычным і эстэтычным выхаванні саветкія людзей, у фарміраванні іх светапогляду і іх высокіх маральных якасцей. Далей за межы нашай Радзімы нясе ішо хваляючы праўду аб рэвалюцыйным пераўтварэнні жыцця, аб новым сацыялістычным свеце, аб саветкія чалавеку — будаўніку камунізму.

Уважліва абмяжоўвае майстры саветкія дакументальнага і навукова — папулярнага кіно. Працягваецца работа над шматсерыйнымі і мастацка — дакументальнымі фільмамі — «Уладзімір Ільіч Ленін» (рэжысёр Л. Крысіч), «Кіназатраў аб Партыі» (рэжысёр І. Капалін), «Кіназатраў аб Вялікай Айчыннай вайне» (рэжысёр Р. Карзіч) і іншымі фільмамі, прысвечанымі нашаму народу і нашай саветкія Радзіме.

Які і летась, работнікі нашай кінематографіі настойліва асвайвалі новыя, сучасныя формы кінематографіа. У 1965 годзе мы збіраемся выпусціць не менш 40

шырокаэкраннага фільмаў, а ў 1970 годзе — звыш 60. Што ж да тымчы 70-міліметровых, шырокафармаватных кінафільмаў, дык у наступным годзе мы выпусцім вошсем такіх карцін, а ў 1970 годзе — не менш 25. Калорныя фільмаў будзе выпушчана — адзаселна — 68 і 90.

Такі выпуск кінафільмаў упайне забяспечыць патрэбу нашай кінасеткі, бо апроч кінафільмаў айчыннай вытворчасці, мы мяркуюем штогод выпусціць на экраны краіны не менш 50—60 найбольш цікавых і значных па тэме замежных, пераважна сацыялістычных краін.

ПЕРШАЯ НАСТАЎНІЦКАЯ СЕМІНАРЫЯ

Мінары паслалі тэлеграму цару. Яго вліцкія ў адказ прыслаў... абра.

Інгледзкія на нацыянальны ўлік, вырасталая малаяя руць. Схваляваны ішчыныя гісторыі свайго народа, адной творчасці. Так над іраўніцтвам П. Гільтэбранта сямейнасці па ўсёй Беларусі, асабліва ў Заходняй, сабралі многа тавоень.